

TYÖURAA
- SUORA VIIVA, KAARIMALLI
VAI JOTAIN IHAN MUUTA?

ANU JÄRVENSIVU, JYVÄSKYLÄN JA TAMPEREEN YLIOPISTOT JA
VAASAN YLIOPISTO / KOKKOLAN YLIOPISTOKESKUS CHYDENIUS
SEKÄ HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Anun työt esimerkkinä teemasta

- Humanistinen ammattikorkeakoulu:
 - Työyhteisön kehittäjäkoulutuksen yliopettaja
 - Uusi työ, vasta alkamassa: opetusta, TKI-hankkeita, verkostoitumista, kehittämistä
- Jyväskylän yliopisto
 - Kasvatustieteiden yliopistonlehtorin sijaisuus: loppumassa
- Tampereen yliopisto
 - Monimuotoinen ansiotyö: käytännöt ja yhteiskunnallinen kehys –tutkimushanke, 2020 loppuun
- Vaasan yliopisto, Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
 - Yrittäjien myöhäisurien (eläköitymisen) tutkimus, 2020 loppuun
- Simppelisti Oy
 - Oma firma: mm. digitaalisten työelämäpelien kehitys, nyt tauolla
- Koulutus: Sosiologian dosentti, FT (aikuiskasvatus, taustalla YTM), AmO, ”Kiinteistöväälityksen osaaja”

Miten tässä näin kävi?

- Työelämän murros

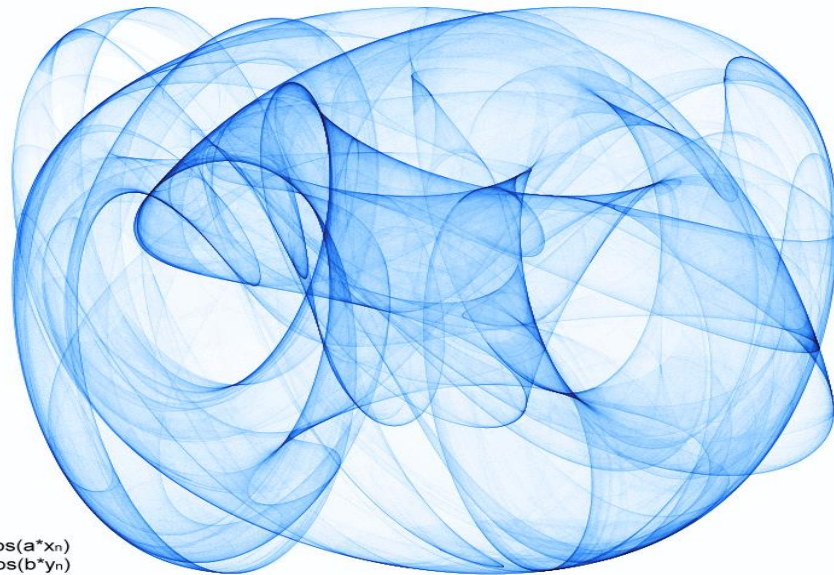

Työn murroskeskustelut tutkimuksissa

- **Työllisyyskehitys:** Syntykö katoavien töiden tai tehtävien tilalle riittävästi uusia vai kasvaako työtä ja sitä kautta toimeentuloa vailla olevien määrä? Mitkä ammatit ovat pahiten uhattuina? Millaisia uusia tehtäviä kehkeytyy?
 - mm. Frey & Osborne 2013; Pajarinen & Rouvinen 2014; McKinsey 2017; Acemoglu & Restrepo 2018; Linturi & Kuusi 2018; World Economic Forum 2018
- **Työn laadulliset muutokset:** Millaisia muutoksia tapahtuu tehtävien sisällä ja työn teon tavoissa, kuten työsuhdemalleissa, työn teon ajoissa, paikoissa ja organisoitumisessa? Kohti hyvää vai huonoa työelämää?
 - Järvensivu 2010; Gratton 2011; Dufva ym. 2017; Oksanen 2017; Anttila ym. 2018, Työolobarometri
- **Työurien ja kategorioiden muutokset:** *Miten työurat muuttuvat? Muuttuvatko työn ja työelämän vs. muun elämän rajat? Pätevätkö vanhat luokittelut? (palkansaaja vs. yrittäjä tai työllinen vs. työtön vs. opiskelija vs. eläkeläinen) Olisiko työtä ja työelämää koskeva käsitteistö ja teorit pohdittava kokonaan uudelleen?*
 - mm. Guest ym. 2006; Honkanen 2018; Vermeylen ym. 2017; Oksanen 2017; Järvensivu & von Bonsdorff 2018; Järvensivu & Pulkki 2019a ja 2019b
- **Muutoskritiikki:** Tilastodatan pohjalta muistutetaan toteutuneiden muutosten näyttävän toistaiseksi maltillisilta ja toistaiseksi voimassa olevien kokoaikaisten työsopimusten pitävän edelleen pintansa.
 - Esim. Pyöriä 2017

Työelämä muuttuu:

Kompleksisuus- ja systeemiteoriat lineaarisen logiikan tilalle

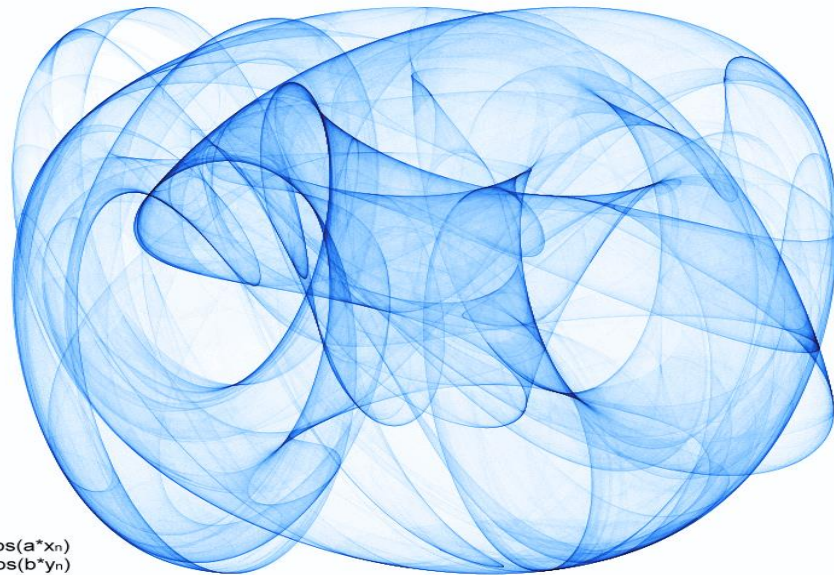
a = 1.5
b = -1.8
c = 1.6
d = 2

$x_{n+1} = \sin(ay_n) + c \cdot \cos(a \cdot x_n)$
 $y_{n+1} = \sin(bx_n) + d \cdot \cos(b \cdot y_n)$

Rendered with frct2 1.6.5 beta (no public release yet) (Plugin: Clifford Attractor v1.0)

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a7/Clifford_att1.png

Työura ja muu elämä

a = 1.5
b = -1.8
c = 1.6
d = 2

$x_{n+1} = \sin(ay_n) + c \cdot \cos(a \cdot x_n)$
 $y_{n+1} = \sin(bx_n) + d \cdot \cos(b \cdot y_n)$

Rendered with frct2 1.6.5 beta (no public release yet) (Plugin: Clifford Attractor v1.0)

?

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/a/a7/Clifford_att1.png

Kaksi tyypillistä mielikuvaa työurista

- ▶ Lineaarinen vaihemalli
- ▶ (Elämän)kaarimalli

Lineaarinen yksilökeskeinen lokeroitu vaihemalli työurasta

Yksilön elämäнкаarimalli työurasta

Growing, kasvu

Kannattaa panostaa

Nopeasti huipulle!

Declining, vetäytyminen

Ei kannata panostaa

Yritä roikkua mukana!

Kielteiset
ikästereotypiat,
Ikäsyrojintä,
Itseään
toteuttavat
ennusteet

Tarkastellaanpa lähemmin

- ▶ MYÖHÄISURAN VAIHETTA
- ▶ KEHITTYMISEN JA OPPIMISEN NÄKÖKULMASTA

Suomen Akatemian yrittäjien eläkkeelle siirtymistä koskeva tutkimushanke

- ▶ Tutkimus osa ”Yrittäjien eläkkeelle siirtyminen: suunnittelu, päätöksenteko, siirtyminen ja sopeutuminen eläkkeellä oloaikaan” –project (2016-2021)
- ▶ Tutkimuksen teoreettinen tausta eläke- ja exit -tutkimuksessa sekä yrittäjyydessä
- ▶ Projektin tarkoituksena on tutkia yrittäjien eläkeprosessin liittyviä erityispiirteitä, joilla saattaa olla merkitystä eläkkeelle siirtymiseen liittyvässä päätöksenteossa ja ajoituksessa sekä sopeutumisessa

Suomen Akatemian hankkeet 294530, 307114 ja 303920, Monika von Bonsdorff

Tutkimustehtävä

- ▶ Tutkimuksessa selvitettiin, millaista oppimista, kasvua, kehittymistä ja kehittämistä työelämään osallistumisena tapahtuu yrittäjien myöhäisuralla.

Taustateoriat

- ▶ Työurien kaaosteoria (chaos theory of careers, CTC) (esim. Pryor 2016)
 - ▶ Kaaosteoria: kompleksisten dynaamisten systeemien teoria
 - ▶ Holistinen työurakäsitys (vs. reduktionismi)
 - ▶ Työura epälineaarisenä, sosiaaliseen ympäristöönsä kytkeytyneenä, kehkeytyvänä, sattumien kyllästämänä
 - ▶ In CTC individuals and the contexts in which they live are conceptualized in terms of complex inter-connected dynamical systems, and careers are seen to emerge in them (Pryor & Bright 2014).
 - ▶ Epälineaariset muutokset; perhosvaikutus
- ▶ Oppimisen sosiaalinen teoria (Wenger 1998)
 - ▶ Oppiminen sosiaaliin käytäntöihin ja yhteisöihin osallistumisena
 - ▶ Yhteiskuntaa ja yksilöä välittävät käytännöt ja identiteetit
- ▶ Tarkasteluun yhteiskunnan (työelämän) ja myöhäisuran yrittäjien välinen suhde oppimisena, käytäntöinä ja identiteetteinä

Tutkimuskysymykset

- ▶ Tutkimuksessa selvitetään, millaista oppimista, kasvua, kehittymistä ja kehittämistä työelämään osallistumisena tapahtuu yrittäjien myöhäisuralla.
- ▶ **Tutkimuskysymykset:**
 1. Miten yrittäjät muotoilevat ja kehittävät työtään myöhäisuralla?
 2. Millaisten käytäntöjen kautta yrittäjät osallistuvat työelämään myöhäisurallaan?
 3. Millaisten (ammatillisten) identiteettien välityksellä yrittäjät osallistuvat työelämään myöhäisurallaan?

Tutkimusaineisto ja menetelmät

- ▶ 7 kirjoituspyyntövastausta kesältä 2018
 - ▶ 51-71-vuotiaita
 - ▶ 3 naista, 4 miestä
 - ▶ Työnantajayrittäjiä, ammatinharjoittajia (myös palkkatyökokemusta)
 - ▶ Useilta eri toimialoilta: kauppa, teollisuus, palvelut
- ▶ Analyysimenetelmänä abduktiivinen sisällönanalyysi

Tulokset 1

- ▶ Miten myöhäisuran yrittäjät muotoilevat ja kehittävät työtään?
 - ▶ *Vahva halu ja aktiivisuus omaan kehittymiseen*
 - ▶ *Työn tuunaaminen ja kehittäminen*
 - ▶ *Opitun kiteyttäminen ja tiivistäminen*

”Nykyiset työni ovat jatkumoa vanhoista asiantuntijatöistäni. Hallinnolliset työt, kuten ihmisten ja hankkeiden johtaminen, ovat jääneet minulta pois. Asiantuntijatöitä olen jatkanut, kuten ennenkin ja kirjoittaminen varsinkin tiedon soveltamiseksi on lisääntynyt.” (Kirjoitus V)

Tulokset 2

- ▶ Millaisten käytäntöjen kautta yrittäjät osallistuvat työelämään myöhäisurallaan?
 - ▶ *Monien opitun jalostamisen ja jakamisen sosiaalisten käytäntöjen kautta*

Yrityksen
luovutus

Tietokirjat

Mentorointi

Koulutukset

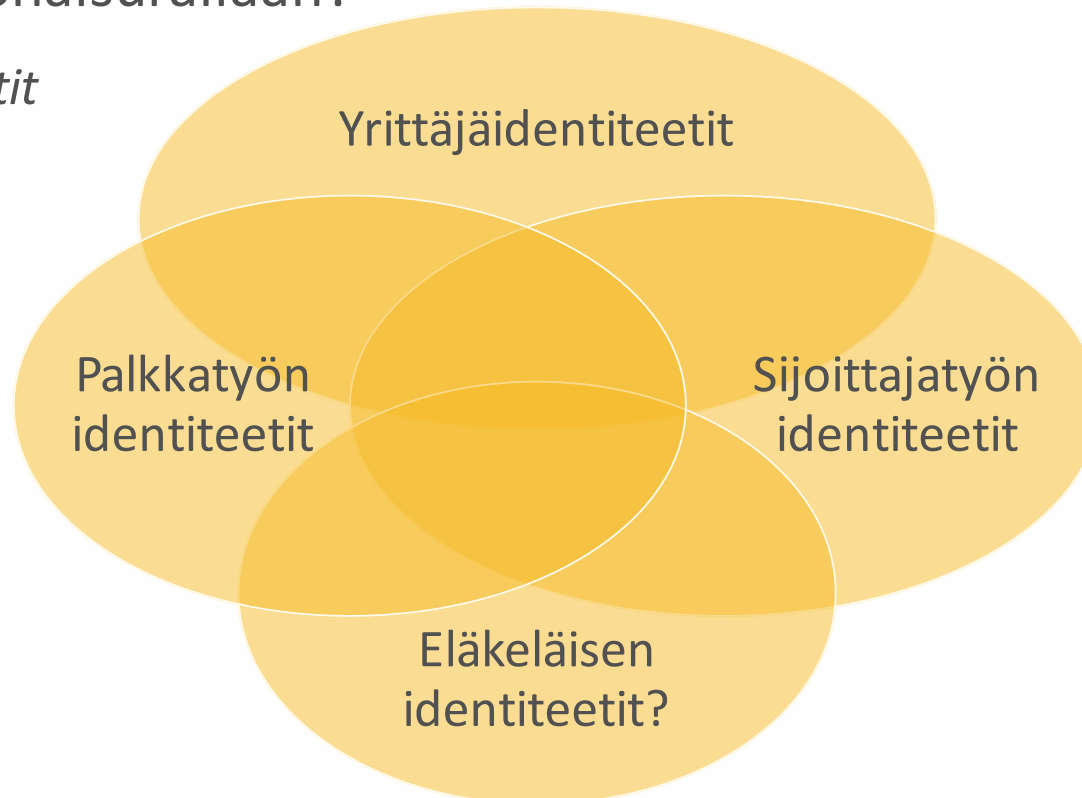
Tiedejulkaisut

Tulokset 3

- ▶ Millaisten (ammattillisten) identiteettien välityksellä yrittäjät oppivat ja osallistuvat työelämään myöhäisurallaan?
 - ▶ *Monet ammatilliset identiteetit*

Pohdiskelua

- ▶ Yrittäjiksi itsensä mieltäneiden myöhäisura on moninaista oppimista, kasvua, kehittymistä ja kehittämistä eri tasoilla
 - ▶ Ihminen
 - ▶ Yhteisöt
 - ▶ Yhteiskunta
- ▶ Myöhäisuran yrittäjät tuottavat yhteiskuntaan / työelämään monenlaista kasvua oppimalla itse, tuunaamalla työtä, tiivistämällä uralla oppimaansa, osallistumalla sosiaalisiin jalostamisen ja jakamisen käytäntöihin sekä useiden työhön ja ammattiin liittyvien identiteettien välityksellä.
- ▶ On keskeistä ymmärtää kasvu monitasoiseksi ja epälineaariseksi: perhosvaikutukset!

Päätelmiä työuramalleista

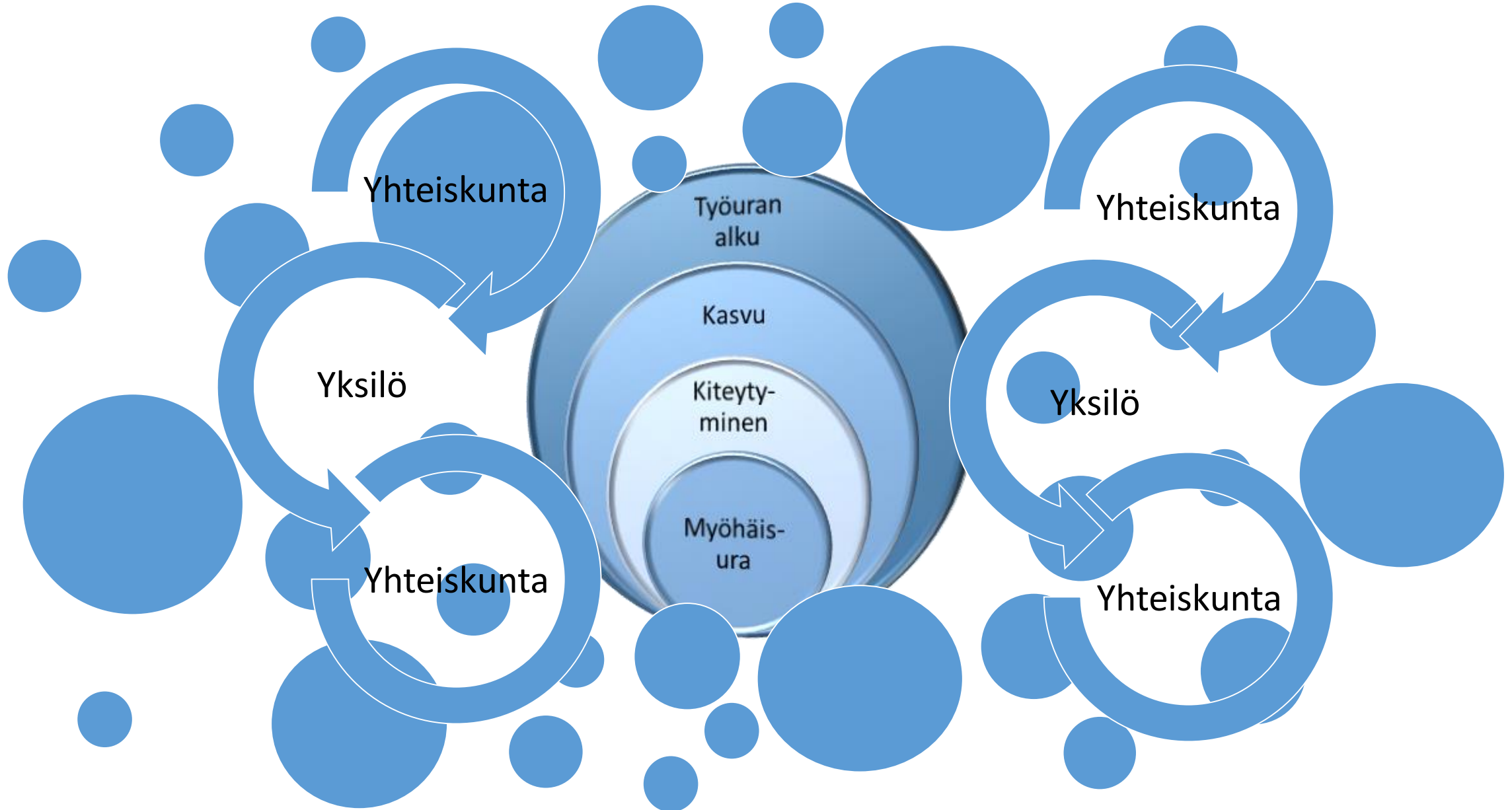
- ▶ Monet limittyvät identiteetit

→ lineaariset lokerot liudentuvat!

- ▶ Myöhäisuralla moninaista oppimista, kasvua, kehittymistä ja kehittämistä

→ kaaresta kiteytyy kehitystä!

Yhteiskunnallisesti kytkeytynyt malli työurasta ©Anu Järvensivu

Edistä uuden työurakäsityksen syntyä tuottamalla tietoa tutkimukseen!

- Jos sinulla on useampia tulolähteitä (nyt tai vuoden sisään), kirjoita meille kokemuksistasi Tampereen yliopiston tutkimukseen ”Monimuotoinen ansiotyö – käytännöt ja yhteiskunnallinen kehys”:
<https://projects.tuni.fi/monimuotoansiotyo/uutiset/kirjoituskutsu-osallistu-tutkimukseen/>
- Voit myös vastata tamperelaiselle Tutkijarobotti Tolkkuselle: <http://bit.ly/TBTmonityo>

